

ЗМІСТ

Передмова..... 9

ВИХОВАННЯ ЯК ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЖИВОГО В ЛЮДИНІ

«Чорна педагогіка»	21
Вступ	21
Розплідники ненависті (Посібники з виховання за два століття).....	28
Підсумки	101
Священні цінності виховання	108
Основні механізми «чорної педагогіки»: відщеплення переживань та проєкція	128
А «біла педагогіка» існує?	146
Ніжна жорстокість	146
Педагогіка потрібна вихователям, а не дітям....	151

ОСТАННІЙ АКТ НІМОЇ ДРАМИ — СВІТ НАЖАХАНИЙ

Вступ	163
Війна на знищення власного «я»	166
Невикористаний шанс пубертатного періоду....	166
Пошук свого «Я» в наркотиках і самознищення під їхнім впливом (Життя Крістіани Ф.)	170

Прихована логіка абсурдної поведінки	200
Дитинство Адольфа Гітлера —	
від підсвідомого до жахливої реальності	217
Вступ	217
Доля батька і його ставлення до сина	224
Статус матері в сім'ї та її роль у житті Адольфа. . .	275
Підсумки	298
Юрген Барч — коли кінець стає	
початком усвідомлення життя	303
Вступ	303
Грім серед ясного неба	309
Що розповідає вбивство про дитинство вбивці? . . .	315
Стіни мовчання	349
Заключні зауваження	362

СТРАХ, ГНІВ І СМУТОК —
АЛЕ БЕЗ ПОЧУТТЯ ПРОВИНИ —
НА ШЛЯХУ ДО ЗВІЛЬНЕННЯ

Ненавмисна жорстокість також завдає болю	369
Сильвія Плат і заборона страждати	377
Непрожитий гнів	386
Дозволити собі знати	399
<i>Післямова</i>	<i>406</i>
<i>Післямова 2006 рік</i>	<i>411</i>
<i>Список використаних джерел</i>	<i>413</i>

«ЧОРНА ПЕДАГОГІКА»

«Дісталоя мені по повній. Десять днів підряд — що було б забагато для будь-якої совісті — мій батько благословляв розпростерті долоні свого чотирирічного сина гострою різкою. По сім ударів на кожную руку щодня: сто сорок ударів загалом і ще дещо бонусом: настав край дитячій невинності. Що б там не сталося у раю за участі Адама, Єви, Ліліт, змія і яблука, справедливого гніву Всевишнього і його руки, яка вказує на вихід — про це мені нічого не відомо. Це мій батько вигнав мене з раю».

Кр. Мекель (1980), с. 59

«Той, хто запитує про наше дитинство, хоче дізнатися щось про нашу душу. Якщо питання було озвучено не просто заради ввічливості, а той, хто запитує, має терпіння, щоб слухати, то йому доведеться прийняти до уваги той факт, що ми з жахом любимо і з незбагненною любов'ю ненавидимо те, що принесло нам найбільше страждань і болю».

Еріка Буркарт (1979), с. 352

ВСТУП

Кожен, хто став колись матір'ю чи батьком і є чесним перед самим собою, на власному досвіді знає, як складно інколи може даватися толерантне ставлення

до характеру власної дитини. Визнати таке дуже болісно, особливо якщо ми любимо свою дитину і щиро хотіли б поважати її своерідність, але не можемо сприймати її такою, якою вона є. Великодушне і толерантне ставлення не досягається шляхом інтелектуальних роздумів. Якщо у нас не було можливості свідомо прожити та опрацювати зневагу, яка була спрямована на нас у дитинстві, то ми передаємо її далі. Лише інтелектуальне розуміння законів розвитку дитини не застрахує нас від злості або гніву, коли поведінка дитини не відповідатиме нашим уявленням чи потребам, не кажучи вже про те, коли вона ставить під загрозу дію наших захисних механізмів.

З дітьми все геть інакше: вони не мають жодної передісторії і їхня *толерантність до батьків не знає меж*. Любов не дозволяє дитині адекватно реагувати на усвідомлені чи неусвідомлені жорстокі вчинки батьків. Вони ж, користуючись цілковитою безкарністю, часто творять із дітьми все, що їм заманеться. Підтвердженням тому є публікації, що ґрунтуються на особистому гіркому досвіді авторів (наприклад, Ф. Аріес, 1960; Л. де Мос, 1974; М. Шатцман, 1978; І. Вебер-Келлерман, 1979; збірка за редакцією Р. Е. Гельфера та К. Г. Кемпе, 1978).

На сьогоднішній день все частіше замість фізичних покарань, експлуатації і переслідування можна побачити психологічну жорстокість, яку люблять маскувати під доброзичливим словом «виховання». Оскільки у деяких народів виховання починалося ще тоді, коли дитина була немовлям, тобто коли між матір'ю і дитиною існував симбіотичний зв'язок, то воно гарантува-

ло, що дитина у більшості випадків не могла побачити неадекватність певної поведінки з боку своїх батьків. Залежність дитини від батьківської любові пізніше також заважає їй розпізнавати травматичний досвід, який у перші роки життя часто залишається прихованим за ідеалізацією батьків.

Батько пацієнта Шребера, який страждав на параною і чий випадок у одній зі своїх праць аналізував Фрейд, у середині дев'ятнадцятого століття написав чимало книжок про виховання. Вони були настільки популярними в Німеччині, що їх частково перевидавали сорок разів і переклали багатьма мовами. Автор неодноразово наголошував на тому, що дитину потрібно почати виховувати якомога раніше, вже на п'ятому місяці життя, якщо батьки хочуть «виполоти з дитини всі шкідливі бур'яни». Подібні переконання я зустрічала у листах і щоденниках батьків своїх пацієнтів. Людині зі сторони це дуже добре пояснює причини важких захворювань цих дітей, які згодом стали моїми пацієнтами. Втім, вони не можуть одразу багато почерпнути з таких щоденників. Зазвичай їм потрібен тривалий і глибокий аналіз, перш ніж вони взагалі зможуть почати бачити реальність, описану в тих щоденниках. Їм необхідно перестати жити на орбіті своїх батьків і стати окремими особистостями.

Переконання в тому, що всі вчинки батьків є правильними і що будь-який їхній прояв жорстокості — свідомої чи несвідомої — є вираженням їхньої любові, дуже глибоко вкорінюється в людині, бо воно засвоюється нею ще у перші місяці життя, до того, як відбувається відокремлення від об'єкта.